

Demokratitorg VT2012

”Detta är bra för att vi får framföra våra åsikter, men också för att i den här åldern tänker man inte på politiska frågor. Detta väcker våra tankar om att man kanske ska engagera sig mer.”
/ Elev på Gullmarsgymnasiet, Lysekil

”Gör det skillnad om man är ungdom och aktiverad? För jag har hört att ungdomar som är aktiva inte kan påverka.”
/ Elev på Schillerska Gymnasiet, Göteborg

”Många ser inte politik som såhär, de ser det som papper och riksdagen. Borde göra sådana här grejer mer.”
/ Elev på Strömstad Gymnasium, Strömstad

”Att möta er ger oss en möjlighet att engagera oss innan 18, vi har ju inte rösträtt.”
/ Elev på Gullmarsgymnasiet, Lysekil

Om Demokratitorgen

Demokratitorg är en metod som ger förutsättningar för möten och god dialog mellan beslutsfattare och unga i regionen. Metoden utgör en plattform där unga får formulera sina åsikter och lyfta dessa direkt till beslutsfattare. Politikerna i sin tur får pröva sina tankar och idéer mot en viktig målgrupp, samt lyssna av hur unga människor tänker regionen och dess verksamhetsområden.

Ett Demokratitorg består av fem stationer. En station bemanas av minst en politiker och ett av följande ämne har diskuterats på varje station: Vård och hälsa, Kollektivtrafik, Kultur och fritid, Klimat och miljö, samt Framtid, jobb och utbildning. Alla teman har de ungas perspektiv som utgångspunkt.

Samtalen dokumenteras av sekreterare. Det här materialet är en redaktionell bearbetning av de diskussioner som fördes under tio Demokratitorg våren 2012. Sammanställningen lyfter fram elevernas åsikter. Dessa kan beröra både regionala frågor och frågor som inte är direkt kopplade till regionalt beslutsfattande. Citat från eleverna som speglar åsikter eller för fram direkta förslag finns med.

Diskussionernas karaktär och fokus skiljer sig åt beroende på skola. För att kunna överblicka diskussionerna efter intresseområde har stationernas teman blivit rubriker i det här materialet. Varje tema inleds med en kort inledande text om vilka generella diskussioner som engagerat de unga. Därefter sammanfattas varje skola separat.

Det här materialet används med fördel som underlag för vidare diskussioner av politiker och deltagande skolor.

Innehåll

Om Demokratitorgen	2
Deltagande skolor och elever	3
Framtid, jobb och utbildning	4
Klimat och miljö	7
Kollektivtrafik	10
Kultur och fritid	13
Vård och hälsa	16

Deltagande skolor och elever

Gullmarsgymnasiet, Lysekil

Gullmarsgymnasiet i Lysekil är en gymnasieskola med ca 750 elever fördelade på 17 program. Skolan är en del av Campus Väst som även innefattar vuxen- och högskoleutbildning. I februari 2012 flyttade Gullmarsgymnasiets elever och personal in i helt nya lokaler med vackert havsnära läge.

På Demokratitorget deltog elever i årskurs 1 från Ekonomi-programmet, Estetiska programmet, samt Samhällsvetenskapsprogrammet.

GTI Gymnasium, Göteborg

GTI:s Gymnasieskola är en liten skola med en anrik historia. Skolan har funnits i samma kvarter i Vasastaden sedan 1927 och är därmed en av Göteborgs äldsta. Idag erbjuder GTI fem olika program; teknik, ekonomi samhällsvetenskap, naturvetenskap och datateknik.

På Demokratitorget deltog elever i årskurs 1 från Samhällsvetenskapsprogrammet och Naturvetenskapsprogrammet.

Karlbergsgymnasiet, Åmål

Karlbergsgymnasiet i Åmål är Dalslands största gymnasieskola med ca 600 elever och både studie- och yrkesförberedande program. Skolan präglas av ett öppet arbetsklimat där elever och lärare jobbar nära varandra, ett internationellt perspektiv och en tydlig samverkan med det lokala näringslivet.

På Karlbergsgymnasiet genomfördes två Demokratitorget; vid det ena tillfället deltog elever i årskurs 2 från Naturvetenskapsprogrammet och vid det andra elever i årskurs 2 från Samhällsvetenskapsprogrammet samt Ekonomiprogrammet.

Lagmansgymnasiet, Vara

Lagmansgymnasiet i Vara är en medelstor skola med många valmöjligheter. Samtliga elever får tillgång till egen dator under skoltiden. I årskurs 1 åker klasserna på studiebesök utomlands t.ex. till London, Rom eller Berlin.

På Demokratitorget deltog elever i årskurs 1 och 2 från Barn- och fritidsprogrammet, Samhällsvetenskapsprogrammet och Ekonomiprogrammet.

Naturbruksgymnasiet, Dingle

Naturbruksgymnasiet Dingle är en gymnasieskola med anor från 1916 då skolan startade som en lantmannaskola. Idag är skolan en modern utbildare i naturbruksprogrammet, med yrkesutbildning inom de gröna näringarna. Skolan är en internatskola där eleverna bor på skolan under veckorna och reser hem på helgerna.

På Demokratitorget deltog elever i årskurs 1 och 2 från naturbruksprogrammet inom inriktningarna djur och lantbruk.

Plusgymnasiet, Uddevalla

Plusgymnasiet startade i Uddevalla 2008 och erbjuder idag gymnasieprogrammen estetiska, hantverk, vård- och omsorg, handels- och administration, barn- och fritid och samhällsvetenskap. Plusgymnasiet ligger mitt på Kungstorget i centrala Uddevalla.

På Demokratitorget deltog elever i årskurs 1 från Samhällsvetenskapsprogrammet och SPA – Träning och hälsa (Barn- & fritidsprogrammet), samt årskurs 2 från Mediaprogrammet.

Schillerska Gymnasiet, Göteborg

Schillerska Gymnasiet är en kulturmärkt skola mitt i centrala Göteborg. Skolan arbetar för förståelse, inflytande och demokrati bland annat genom kontakter med institutioner i staden och genom utbyten med skolor i Norden, Europa och Afrika.

På Demokratitorget deltog elever i årskurs 2 från Samhällsvetenskapsprogrammet.

Strömstad Gymnasium, Strömstad

Strömstad Gymnasium har cirka 400 elever och nio nationella program med 17 nationella inriktningar, vilket gör att det känns som både en liten och stor skola på samma gång. Skolan ger goda möjligheter till utlandspraktik och studieutbyte över nationsgränserna. På Strömstad Gymnasium finns ett riksiddrottsgymnasium i rodd.

På Demokratitorget deltog elever i årskurs 1 och 2 från Samhällsvetenskapsprogrammet.

Ällebergsgymnasiet, Falköping

På Ällebergsgymnasiet studerar cirka 1000 elever fördelat på ett flertal olika program, både yrkes- och högskoleförberedande sådana. Skolan är certifierad som Teknikcollege och Vård- och Omsorgcollege. Ällebergsgymnasiet erbjuder ett regionalt elitfotbollsgymnasium samt ett riksiddrottsgymnasium i volleyboll.

På Demokratitorget deltog elever i årskurs 1 och 2 från Barn- och Fritidsprogrammet, samt årskurs 2 från Hotell- och restaurangprogrammet samt Hantverksprogrammet.

Framtid, jobb och utbildning

Elever och politiker diskuterade vad det är som avgör att man väljer att bo kvar på en ort eller i regionen. Vilka behov ser de unga? Hur är möjligheterna till utbildning och arbete? Vilka krav ställer de på sin omgivning och på regionen? De pratade även om hur politiker och unga skulle kunna mötas mer.

- Generellt tyckte ungdomarna att det fanns alldeles för få bostäder för dem nu och efter studenten. Oavsett om de bodde på en mindre ort eller i en storstad var uppfattningen densamma – utbudet av billiga hyresrätter måste öka.
- Ungdomsarbetslösheten var något som ofta kom upp i samtalen, få av dem har extra- eller sommarjobb. De nämner ofta bekymret att det krävs arbetslivserfarenhet för att få jobb, något som är svårt att skaffa sig när de aldrig ges möjlighet att ta första steget in i arbetslivet.
- De allra flesta elever var positivt inställda till att möta politiker genom Demokratitorg. Det för att de sällan får träffa politiker, att politiken ofta känns långt ifrån dem och att de inte får göra sin röst hörd genom val. Värt att notera är att skepticismen mot att deras åsikter ska ge avtryck är utbredd.

Gullmarsgymnasiet, Lysekil

Eleverna och politikerna diskuterade vad som skulle kunna få dem att stanna i området. Gemensamt för alla var att de önskades fler billiga bostäder.

”Det som byggs är till sommargäster, turismen är viktig men om vi ska bo kvar här måste det byggas för oss. Det som finns här är alldeles för dyrt.”

Det finns få jobb i Lysekil, och möjligheter att plugga vidare saknas. De var överens om att för att kunna bo kvar i Lysekil måste pendlingsmöjligheterna till större orter i närheten bli bättre. Eleverna föreslog tåg mellan Lysekil och Göteborg, då detta skulle kunna öka deras möjlighet att bo kvar men arbeta eller studera i en storstad.

Ett förslag som kom upp bland eleverna var att starta en högskoleutbildning i marinbiologi i Lysekil. Det finns en sådan gymnasieutbildning och dessa skulle kunna samverka.

Det fördes diskussion om politik, och möten mellan unga och politiker. Ungdomarna var mycket positivt inställda till Demokratitorget. De ansåg att alla borde få samma möjlighet som dem, och att det borde ske oftare – gärna en gång per år.

”Att möta er ger oss en möjlighet att engagera oss innan 18, vi har ju inte rösträtt.”

”Detta är bra för att vi får framföra våra åsikter, men också för att i den här åldern tänker man inte på politiska frågor. Detta väcker våra tankar om att man kanske ska engagera sig mer.”

”Det krävs att det är sådana här saker, att ni kommer hit. För i vår ålder har vi inte så starka åsikter att vi tar oss dit ni har era kontor.”

De var något skeptiska till att föra politiska diskussioner med regionpolitiker via sociala medier.

”Internet inte lika aktivt - då dör det ut efter ett tag. Men om man ses en gång per år kan man prata face till face, i en grupp kommer alla med idéer och man kan bygga nåt utifrån det.”

GTI Gymnasium, Göteborg

I fokus för samtalen stod jobb för unga och hur de såg på framtiden gällande detta. Eleverna ansåg att det är svårt att få jobb idag och att en förutsättning för arbete är plugga vidare efter gymnasiet.

”Förr i tiden kunde man hoppa av 9:an och få jobb direkt. Men nu behöver man kompetens. De som anställer vill ha någon som har erfarenhet inom området. Det är därför man behöver plugga mer.”

De pratades om lägre ingångslöner för ungdomar. Bland eleverna fanns både positiva och negativa röster. Vissa menade att det kanske är enda sättet att komma in på arbetsmarknaden, medan andra ansåg att det måste gå att leva på den lön man får.

”Man kan inte kräva högre lön om man inte har någon erfarenhet. Får man jobb och erfarenhet så är det lättare att få fler jobb senare.”

”Till en viss gräns, det får inte vara så att man behöver 2-3 jobb för att kunna leva.”

”Det borde vara ens eget val, men det är ändå taskigt. Det borde finnas standarder.”

Karlbergsgymnasiet, Åmål

För att eleverna på Karlsbergsgymnasiet, som kommer från Åmål, Säffle och Bengtsfors, ska bo kvar är en förutsättning att det finns utbildningsmöjligheter, jobb samt fritidsaktiviteter anpassade till dem. Det är även viktigt med bra miljö och pendelmöjligheter till större städer.

Möjlighet till arbete under sommarloven var något som diskuterades mycket och engagerade eleverna. De upplevde det väldigt svårt att få jobb, och att de kommunala sommarjobben är för få för att räcka till. Dessa ger även dåligt betalt, vilket gör att flertalet elever inte anser arbetet vara värd lönen.

”Det är dåligt betalt, en anledning till varför man inte söker – speciellt i kommunen. Med åldern tjänar man mer, men inte i kommunen. Därför skippar många sommarjobb på kommunen, man söker inte ens dit.”

Eleverna påtalade att det är märkligt att de unga inte får en chans att visa vad de går för med tanke på Åmåls alltmer åldrande befolkning.

Lagmansgymnasiet, Vara

Samtalet kretsade mycket kring vad eleverna har för tankar om framtiden. Vissa ville stanna i Vara, andra hade planerat att lämna staden för jobb eller studier i större städer i Sverige eller utomlands. Om man skulle stanna, eller senare återvända till Vara, var avhängigt om det finns jobb på orten eller om pendlingsmöjligheterna till och från Vara skulle förbättras.

”För att folk ska komma tillbaka och vilja bo här måste det ju finnas arbeten. Många av jobben försvinner, speciellt de enklare jobben. Det krävs ju arbete för att kunna bo här.”

Även bostadstillgängligheten var något som eleverna ansåg måste förbättras i Vara för att de skulle kunna bo kvar.

”De som har gått ut skolan saknar riktiga hyreslägenheter. Det finns bara köpelägenheter och de har man inte råd med och då måste man söka sig härifrån.”

Naturbruksgymnasiet, Dingle

Samtalen kretsade mycket kring vad eleverna har tänkt försörja sig med efter studenten från Naturbruksgymnasiet. Några tänkte sig helt andra yrkesbanor än inom naturbruk så som jurist och lärare, medan det stora flertalet tänkte sig arbete inom deras respektive utbildningar.

Naturbruksgymnasiet är en regional skola och eleverna tog tillfället i akt att till viss del kritisera skolan de går på. Kritiken som lyftes var att lärarna förväntar sig att eleverna ska kunna det mesta om naturbruk redan när de börjar i årskurs 1, samt att de vid val av en inriktning ändå får de läsa om sådant de inte är intresserade av.

Plusgymnasiet, Uddevalla

Eleverna diskuterade framför allt möjligheterna att studera inom Västra Götalandsregionen, samt om det finns gott om arbete i regionen. De ansåg att utbildningsmöjligheterna överlag är goda, både på gymnasial och eftergymnasial nivå. Det efterlystes ett ekonomiprogram på Högskolan Väst:

”Ekonomiprogram hade varit bra för högskolan i Trollhättan. Många flyttar till andra städer just för att gå sådana program.”

När det gäller jobb i framtiden såg eleverna på detta med viss tillförsikt; de flesta trodde att det kommer finnas jobb till dem. Mer bekymrade var de över jobbsituationen i nuläget – det är svårt att få extra- eller sommarjobb.

”Antingen måste man ha arbetslivserfarenhet, körkort eller någon i företaget som känner en. Sökt en massa men inte fått några svar. Känns som att det inte finns några jobb.”

Eleverna tog upp problematiken att det finns alldeles för få jobb, samtidigt som de inte får något studiebidrag under sommarlovet.

”Alla kommunjobb går åt de som går i nian. Så vi som går på gymnasiet går utan jobb och utan pengar på sommaren.”

De frågar politikerna vad Västra Götalandsregionen gör för att skaffa fram jobb till unga. Svaret blir att det är kommunen som framför allt tar hand om det.

Bostadssituationen är något som bekymrade eleverna. Många av dem har sina familjer boende ganska långt ifrån Uddevalla och har i dagsläget långt att pendla för att komma till skolan. De berättade att det finns få studentbostäder till dem under deras gymnasietid, samt att de lägenheter som finns är dyra.

”Det är ont om studentlägenheter. Köerna på Uddevallahem är två år långa. Finns nästan ingenting. Många har långa resor och vill bo nära skolan.”

”Behöver inte vara superfina lägenheter, men billigare. Alla får inte bostadsbidrag. Om man bara har ett rum, men inte en egen lägenhet så får man heller inte bostadsbidrag.”

Schillerska gymnasiet, Göteborg

Eleverna diskuterade framför allt hur svårt det är som ung att få ett jobb idag. Ungdomsarbetslöshetsåtgärder anser de är något som bör prioriteras.

”Det är omöjligt att få jobb om man är under 18, eftersom man är underkvalificerad och inte har några meriter. Och då får man ju inga heller.”

”Det kanske borde fokuseras på att ge unga jobb. Det är bara McDonalds som låter unga jobba där.”

Även problemet att få sommarjobb togs upp. Ett förslag från eleverna var att alla kommuner inom Västra Götalandsregionen borde erbjuda sommarjobb som ska vara fritt för alla ungdomar inom regionen att söka.

”Jag tycker att alla i hela VGR ska kunna söka till något kommunsommarjobb. Det är vissa kommuner som inte har sommarjobb för ungdomar. Själv har jag det väldigt bra i min kommun (Partille), men om för att man är folkbokförd i Göteborg, eller Partille, så skulle man kunna söka i någon annan kommun. Det blir mer tillgängligt för ungdomar.”

Det fördes diskussion om lägre ingångslöner för ungdomar. Bland eleverna skiljde sig uppfattningen åt kring detta.

”Det är mer intressant att alla får jobb än att man får mycket i lön.”

”Ni har inga jobb till ungdomar, har ni det så är det väldigt låg lön och sedan är det skatt på det. Så jag känner att det inte är värt att jobba. Ska jag jobba på ett äldrevårdshem för 65 kronor/timmen?”

”Får jag inget för det är det inget värt, då är jag hellre hemma med familjen.”

På frågan om utbildningsmöjligheter ansåg ungdomarna att dessa är goda i Göteborg, ibland är det istället alltför många valmöjligheter. Några av eleverna önskar dock att en polis-högskola ska startas på västkusten.

Möjligheten till bostad är något som engagerade eleverna. De önskade fler lägenheter, och då med billigare hyror.

”Billiga bostäder är viktiga. Jag vet inte vilka som är ansvariga, men de säger att de ska bygga nya bostäder för ungdomar men så bygger de bara dyra lägenheter.”

Mötet mellan politiker och unga var något som lyftes i diskussionerna. Det var många som var skeptiska till deras grad av inflytande och påverkan. De berättade om en skoluppgift där de skulle undersöka statistiken för olika stadsdelar, gällande kriminalitet och segregation, samt prata med politiker.

”Det var bara tre personer som svarade. Det är oss de borde lyssna på!”

”Vi fick till och med svar som ’Är du dum i huvudet eller?’ och ’Tror du jag har tid att svara på de här frågorna?’

”Vi vill inte ha med politiker att göra när de inte lyssnar på oss. Ta den nya internetlagen, vi har inte fått höra något alls. Trots att det är oss det gäller. De måste berätta vad som händer så att vi är med.”

Eleverna tyckte att Demokratitorget är ett bra sätt att möta och samtala med politiker. Men det fanns viss skepticism mot vad det kommer mynna ut i.

”Det kanske är fördomsfullt mot er, men det känns som att politiker överhuvudtaget kommer till det här mötet och skiter i vad vi har sagt.”

”Just nu är vi inte lukrativa för politiker, de tar inte våra problem förrän vi får rösta. Vi har ingen politisk makt, för vi är inte 18.”

Strömstad Gymnasium, Strömstad

Diskussion fördes mellan elever och politiker om de kommer att bo kvar i Strömstad efter studenten. För att det ska bo kvar efterfrågade de framför allt fler billiga bostäder.

”Det finns inte tillräckligt med ungdomsbostäder. Det är så jävla dyrt. Det som byggs blir jättedyra. Det borde finnas fler boenden, så man inte behöver köpa, alltså det borde finnas fler hyresrätter.”

Att få jobb i Strömstad som ung är inte svårt, turismnäringen ger mycket jobbmöjligheter. Men många menade ändå att de kommer flytta efter studenten för att studera vidare, för att sedan återvända när de skaffar familj.

”Vissa vill flytta. Jag vill bo i en storstad som ung och hitta jobb där och utbildning. Om jag skaffar familj är Strömstad bra att växa upp i. Men det finns inget att göra här som ung. Jag är trött på den här staden nu, det är tråkigt. Men det är en trygg stad att växa upp i, den var bra när man var mindre. På helgerna kan man liksom äta pizza och se på film.”

Eleverna menade att de tycker att det är intressant att träffa politiker genom Demokratitorg och föredrog den former istället för att diskutera via nätet.

”Hellre träffas såhär, det är svårare att fatta via dator. Man får mer diskussion såhär. Bra att prata efter ett ämne och blir det lite fritt. Det känns lite mer på riktigt om man sitter såhär, det blir inte samma diskussionsnivå om man sitter och skriver.”

”Många ser inte politik som såhär, de ser det som papper och riksdagen. Borde göra sådana här grejer mer.”

Allebergsgymnasiet, Falköping

I Falköping pratades det mycket om möjligheterna att bo kvar respektive att flytta till annan ort. Många av eleverna tyckte det var viktigt att kunna leva och verka där man är uppvuxen/bor. Eleverna ansåg att det är viktigt med familj, att man har jobb och att man trivs.

När framtiden kommer på tal sa de flesta elever att de inte oroar sig så mycket just nu. De elever som går Barn- och fritidsprogrammet menade att det kommer finnas arbetstillfällen i närområdet då många kommer gå i pension, medan de som går Hotell- och restaurangprogrammet trodde att de om de vill ha jobb inom branschen måste de flytta från Falköping.

De flesta kan tänka sig att pendla en timma om det krävs för att ta sig till jobbet. Men de påpekade att pendlingsmöjligheterna till och från Falköping just nu är under all kritik. Om man jobbar utanför Falköping går sista bussen hem tidigt och det går inga nattbussar.

”Om man måste skulle jobba kväll går det inte, det är väldigt svårt.”

Klimat och miljö

Elever och politiker pratade om hur de unga vill att miljön ska se ut i regionen och vad de ser för lösningar till att göra samhället mer miljövänligt.

- ▶ Ungdomarna var generellt sett väl införstådda med klimat- och miljöproblematiken och tog den på allvar. Men överlag ansågs det svårt att göra något på individnivå, utan att ansvaret framför allt vilar på politiker och politiska beslut för att skapa hållbara förändringar.
- ▶ Kollektivtrafikens möjligheter till att verka positivt för miljön var ett centralt inslag i diskussionerna. För att användandet av kollektivtrafiken ska öka behöver den dels bli billigare i relation till biltrafiken, och dels utökas för att kunna matcha bilens smidighet.
- ▶ På skolor på mindre orter var förslaget om att använda mindre bussar på de mindre välfyllda turerna ett vanligt förekommande förslag på hur kollektivtrafiken skulle kunna bli mer miljövänlig.

Gullmarsgymnasiet, Lysekil

Eleverna hade många förslag på hur samhället kan förbättra sig på miljöområdet. Det talades mycket om förnyelsebar energi, och eleverna förespråkade sol-, vind- och vågkraft. Få av eleverna såg kärnkraft som ett alternativ för framtida energiförsörjning.

”Kärnkraften funkar inte om vi inte kan ta hand om det som blir över. Man måste ju också utvinna det ur marken. Där man tar uran kan ju liksom ingen bo sen för att det blir farligt. Det finns inte hur mycket som helst heller.”

De ansåg att det är svårt som privatperson att påverka miljön positivt i någon större utsträckning. Bland eleverna var det vanligt att köpa ekologisk mat, källsortera och åka buss, cykla eller samåka. Diskussion fördes om hållbar konsumtion och de ansåg att få tänker på sina inköps miljöpåverkan.

”Konsumera mindre är en omöjlighetsgrej för folk är så vana med den höga standarden. Det miljövänliga är alltid mycket dyrare än det vanliga och då köper man hellre typ Euroshopper som är billigare, och då väljer man ju inte den miljövänligare grejen.”

I stället ansåg de flesta att ansvaret för miljöfrågan framför allt ligger på en politisk nivå – det krävs politiska beslut för att förbättra miljön.

”Politikerna har väldigt mycket makt, eller vad man ska säga, och kan nå ut till väldigt många.”

”Det är mycket snack, men det händer inte så mycket. Man bara hör hur de pratar om att ska ändras och så, det känns som att det är mycket bra som sägs, men att det inte händer så mycket för man märker inte så stor skillnad. Då är det också svårt att veta vad man själv ska göra.”

GTI Gymnasium, Göteborg

Eleverna menade att klimat- och miljöfrågan är ett viktigt problem att ta tag i.

”Ja, det är väl viktigt, viktigt med miljön så att allt inte går åt helvete. Växthuseffekten.. Om man sabbar miljön, folk dör och så.”

Eleverna pratade om att det är viktigt att göra miljövänliga konsumtionsval, samtidigt som de satte det i relation till ekonomiska resurser. Det kan svårt att göra sådana val om man är en stor familj och exempelvis inte har råd att handla ekologiskt.

Eleverna diskuterade även om det skulle vara möjligt att höja skatten för kunna finansiera gratis kollektivtrafik, samt att alla skulle använda miljöbilar. Åsikterna gick isär om detta skulle kunna vara ett alternativ.

Nedskräpning var något som lyftes, och eleverna hade delade meningar om vad som behövde göras. Vissa tyckte att det behövdes fler papperskorgar och höjda böter för nedskräpning, medan andra tyckte att det fanns tillräckligt med papperskorgar och att det handlade om eget ansvar.

De flesta ansåg att det är politikernas uppgift att arbeta med miljöfrågan, men att vi alla på individnivå måste hjälpa till så gott vi kan. Företagen ansåg de inte skulle ta sitt ansvar.

”Speciellt de som har mer makt, måste men även människorna. Minska användningen av bränslen, fossila bränslen. Komma på nya grejer för hållbar utveckling.”

”De stora oljebolagen kommer aldrig hjälpa till. De tänker inte på framtiden, beror på. De tänker på pengar. Oljeföretagen, det är de som stoppar.”

Det pratades även om tvång kontra frivillighet. Åsikterna gick även här isär vad som var den bästa lösningen.

”De flesta känner nog att det ska vara en balans mellan tvång och uppmuntran. I många fall sätter man miljön mot tillväxt, men vad är det som är hållbart? Miljön blir lidande, men om man kör ekonomin i botten blir den inte det heller.”

Karlbergsgymnasiet, Åmål

Eleverna pratade om vikten av billig och lättillgänglig kollektivtrafik för att minska miljöpåverkan. Kollektivtrafik är bra, men i dagsläget för dyr och omständlig för att vara ett fullgott alternativ till biltrafiken. Ett återkommande förslag var även att mindre bussar bör köra på de sträckor få åker, för att minska utsläppen per person.

”För att folk ska välja kollektivtrafiken måste man ha dels bra priser. Priser behöver förbättras. Kolla under vilka tider folk åker mest. Från Bengtsfors går det ibland bussar på till exempel förmiddagen som går nästan helt tomma. Inte miljövänligt.”

”Är det två personer på varje buss blir det ju inte miljövänligare än att ta bilen.”

Många tog upp att det är krångligt att ta sig till återvinningsstationerna. För att göra så krävs bil.

”Vi har inte körkort. Kan bara sortera plast och papper. Men själva medvetandet finns.”

”Vi är inte i den rätta åldern för att köra iväg sopor. Kommer väl med tiden när man flyttar iväg till lägenhet.”

Lagmansgymnasiet, Vara

Flera av eleverna tyckte att det var en viktig fråga, men var osäkra över vad vi ska göra för att påverka klimatet till det bättre.

”Minska utsläpp kan vi göra. Men frågan är hur, vi vet ju vad vi ska göra – men inte hur.”

Eleverna diskuterade kollektivtrafiken, och vad som skulle behöva göras för att de skulle använda den mer. De önskade att tureorna gick oftare, även på helgerna. Dessutom tyckte de att kollektivtrafiken är för dyr.

”Vi skulle absolut åka mer om det var billigare och gick oftare.”

Flera av elevernas familjer återvinner sina sopor. Somliga elever tyckte att det är långt mellan återvinningsstationerna.

”Jag tror det är fler som gör det i stan. Det är lättare där än här att hålla på källsortering. Här finns det inte några sådana stationer, då måste man köra dit, då skippar man att sortera.”

Flera av eleverna tyckte att vindkraftverken är bra. Men de får inte bli för många och störa de som bor nära.

”Det är bra så mycket det inte stör. Det finns mycket yta att utnyttja.”

Naturbruksgymnasiet, Dingle

Eleverna på Naturbruksgymnasiet hade skilda åsikter om hur viktigt arbetet med miljö och klimat är. Några menade att det är mycket viktigt, medan de flesta inte brydde sig något större om frågan.

”Alla tjarar om det hela tiden.”

”Orkar inte tänka på det, man vill ju men..”

”Det beror på hur man ser på det hela. Det är viktigt med miljön och klimat så för man bor på jorden. Men människan är lat och gör det som är bekvämt.”

Samtalen kretsade mycket kring ekologiska varor. Många menade att prisskillnaden mellan ekologiska och konventionella varor ofta gör att valet faller på de konventionella varorna.

”Som studenter har vi inte så mycket pengar och det är ganska dyra hyror. Per månad kan det på 4000 för mat och hyran. Och så ska man pendla på det!”

På skolan lär de sig både att odla ekologiskt och konventionellt, och eleverna menar att ekologisk produktion inte är så

mycket dyrare än den konventionella. Ändå är det stor prisskillnad i butik.

”Det är det som är det konstiga. Det skiljer sig inte så många kronor för bonden som säljer det men i butiken skiljer det väldigt mycket. Det måste vara mellanhänder som tjänar på det.”

”Det är lite fult. Vi ska köpa ekologisk mat, men ändå sätter de så höga priser på det så folk väljer att köpa andra saker istället.”

Plusgymnasiet, Uddevalla

Bland eleverna fanns många åsikter om miljön och klimatet, och de flesta såg allvarligt på människans miljöpåverkan.

”Genom att slänga saker i naturen och använda transporter som ger avgaser, ha båtar, olja etcetera kommer helt enkelt att förstöra världen. Det är vi som förstör den.”

Det fanns även de elever som tyckte att samhällets miljöivran gått något för långt:

”Jag tycker miljön har gått till en sådan överdrift, jag kommer från Kungshamn och i Kungshamn har vi Påskefyren. Det är ett kulturarv. Den är nedlagd för att kommunen tycker att det är miljöovänligt. Vi tar granar, pallar från fiskeindustri samt lite däck som brinner bra. Jag tänker på kulturarvet.”

Kollektivtrafiken var något som diskuterades. Vissa föreslog spårvagnar istället för bussar, andra att kollektivtrafiken borde vara billigare.

”Jag tror inte att alla vill jobba i sin egen hemort, bättre att satsa på att folk ska åka kollektivt genom att lägga in billigare taxor, fler bussturer, satsa mer skattepengar – göra resorna bekvämare och säkrare.”

Ett förslag var att införa vegetariska måltider i skolan för att minska vår miljöpåverkan lyftes, att exempelvis en gång i veckan bara servera vegetarisk mat i skolmatsalarna.

Schillerska gymnasiet, Göteborg

Eleverna ansåg att vår miljöpåverkan är ett problem idag, men att det inte är något de reflekterar kring dagligen.

”Jag vet inte riktigt, det är många som säger att det kommer gå under eller jag vet inte. Jag menar att jag inte tänker, jag källsorterar men jag tänker inte på vad som kommer hända om 50 år.”

Eleverna hade många förslag till lösningar på miljöproblematiken; några exempel var ökad kollektivtrafik, elbilar, trängselskatt och solpaneler. Samtidigt var det många som inte visste hur den enskilda individen ska göra för att påverka miljön positivt. Överlag tyckte eleverna att det borde vara lättare och billigare att handla miljövänliga varor. Dessutom ansåg de att miljöfrågan borde göras mer intressant genom att öka delaktigheten för medborgarna i miljöfrågor.

Skräp på gatorna var något som diskuterades. Ett förslag på lösning framfördes:

”Just på sommaren blir det mer skräp och sommarjobb är nästan omöjligt att få. Man borde göra så att ungdomar kan jobba med att plocka skräp. Man måste ändå få lite pengar för det för dom drar ju ändå skatt. Får man det jobbet får man en läxa att man inte kastar.”

Strömstad Gymnasium, Strömstad

I samtalen mellan elever och politiker diskuterades framför allt vad vi kan göra för att minska människans miljöpåverkan. Många menade att det är mycket snack och lite verkstad, och att människor är för bekväma för att göra en ordentlig insats.

”Det är alltid ekonomin som kommer först ändå...”

”Det känns som att det snackas mer om vad man göra än att faktiskt göra något åt det.”

Många av eleverna föreslog en ökad användning och forskning på förnyelsebara energikällor så som sol-, vind- och vattenkraft. Ett kreativt förslag var att utveckla tåg som energiförsörjs genom solpaneler på taken. Vindkraftverk var något de flesta var positiva till.

”Mycket mer vindkraftverk. Skit i dem som klagar på att det låter. De kan flytta.”

Kollektivtrafiken var ett centralt inslag i samtalen. Eleverna ansåg att kollektivtrafiken måste bli mycket mer attraktiv och lättillgänglig för att kunna attrahera fler att välja den framför bilen.

”Systemet är jättekonstigt. Det är alltid något som är komplicerat. Bland annat att man ska stämpla av och så. Det är så komplicerat att det skrämmer bort folk.”

Eleverna menade att det är svårt att enbart nyttja kollektivtrafiken i sitt dagliga liv om man bor på landsbygden eller på en mindre ort.

”Det är lättare att åka om man bor i stan. I Göteborg så är det inga problem, där går det jämnt.”

”Vi måste fortfarande åka bil. Det är inte många som säljer sin bil och kör buss om de ska till jobbet. De måste fortfarande ha bil. Bor man i skogen behöver man det. Annars funkar det inte.”

”Vi måste ta bilen till busstationen när man bor på landet.”

Ällebergsgymnasiet, Falköping

På Ällebergsgymnasiet diskuterades vikten av sopsortering, konsumtion av ekologiska produkter, miljövänlig energiproduktion samt minskning av avgaser för att förbättra klimatet och miljön i regionen.

För att minska utsläppen ansåg de flesta att ökad kollektivtrafikanvändning var en bra lösning. Men för att detta ska bli aktuellt måste priserna för att resa kollektivt sjunka.

”Det är bättre att man tar tåget, som är miljövänligt, att det är billigare att välja det som miljövänligt än det som inte är miljövänligt. Det gäller att lägga ut info om att det är billigt att resa. Pengar styr människor.”

Flera elever pratade om estetik kopplat till miljö, det vill säga att offentliga områden borde bli finare för att medborgare ska vilja bry sig om miljön.

Kollektivtrafik

Elever och politiker diskuterade hur kollektivtrafiken fungerar för de unga. Vilka behov finns? Vad går att göra bättre? Denna fråga engagerar eleverna väldigt mycket. Kollektivtrafiken möter de ofta dagligen, och är i stor utsträckning beroende av då de saknar körkort.

- ▶ I princip alla elever var överens om att tiderna för Fritidskortet bör ändras. De allra flesta föreslog att kortet ska börja gälla 14.00 istället för 16.00 på vardagar. Ett vanligt förslag var att då låta det gälla mellan 14.00 - 02.00 istället för 16.00 - 04.00
- ▶ Det är ofta få turer till och från landsbygden, särskilt om helger och nätter. Om du bor på landet är det svårt att ta sig till vänner eller fritidsaktiviteter. Att kollektivtrafiken borde anpassas efter skoltiderna, vilket den inte upplevs vara idag, är även något som ofta nämndes.
- ▶ Lägre taxor är något som i princip alltid togs upp. Eleverna är beroende av kollektivtrafiken, men har lite pengar att röra sig med. Ett fritidskort slukar till exempel en stor del av studiebidraget. Att ha lägre taxor för gymnasieungdomar om somrarna nämndes som förslag. På somrarna saknar de studiebidrag och få av dem har jobb (se Framtid, jobb och utbildning.)

Gullmarsgymnasiet, Lysekil

Majoriteten av eleverna föreslog ändring av tiderna för Fritidskortet, att det borde gälla 14.00-02.00 på vardagar istället för 16.00-04.00.

”Fritidskortet börjar gälla 16 och det blir svårt att åka till Göteborg då. Det känns rätt jobbigt. Måste det gälla så sent på natten? Klockan 14-02.00 hade varit bättre.”

”Jag åker mycket buss och Fritidskortet gäller klockan 16-04.00. Man borde ändra till klockan 14-02.00. Om vi slutar skolan klockan 15.00 så måste vi vänta och det tycker jag är kasst.”

”Man betalar en rätt så stor summa för Fritidskort och då vill man kunna åka på det när man betalar. Man har inte lust att betala mer när man redan har lagt 600 kronor för Fritidskortet, det är ju mer än hälften av studiebidraget.”

Många föreslog att tågrälsen som finns mellan Lysekil och Uddevalla ska börjas användas för snabbtåg mellan Lysekil – Uddevalla – Göteborg.

Även fler papperskorgar på bussarna för att minska nedskräpning var ett förslag från eleverna.

”Bussar är fräscha med säten och så, men det finns massa tuggummi. Kan man inte ha en informationsskylt där det står att man ska spotta ut tuggummi och snus innan? Eller att det är fler papperskorgar på bussar? Eller små plastpåsar vid säten som det är på tåg?”

Många ungdomar upplevde att busschaufförerna är otrevliga mot ungdomar.

”Så fort det går på ungdomar på en buss blir en chaufför väldigt otrevlig, är det någon vuxen så är han väldigt trevlig. Då känner man sig inte manad att åka den bussen.”

Ungdomarna berättade att de brukar känna sig trygga på bussen, men att de i väntan på bussen kan känna sig otrygga. Ett förslag var att busshållplatserna borde ha gatlampor, samt att vakter skulle kunna finnas vid vissa hållplatser.

GTI Gymnasium, Göteborg

De flesta av eleverna är nöjda med hur kollektivtrafiken fungerar för dem. Ett återkommande klagomål var dock att när turer blir inställda brister informationen kring vad som gäller.

Däruöver önskade de billigare priser för kollektivtrafiken, särskilt på sommaren då de saknar studiebidrag.

”Priserna på månadskort – för oss ungdomar på sommaren är det svårt att köpa det. Det är inte så att vi får mycket studiebidrag och vi får ju inget studiebidrag alls på sommaren.”

Andra förslag var att höja skatten för att kollektivtrafiken ska bli billigare, höjda böter för när man åker fast för fuskåkning, bekvämare säten på bussar och spårvagnar samt att chaufförerna bör använda handsfree när de pratar i telefon.

Karlbergsgymnasiet, Åmål

En stor del av eleverna på Karlsbergsgymnasiet bor i Säffle, vilket gör att eleverna har stora bekymmer med gränsproblematiken mellan Västra Götaland och Värmland. De allra flesta av eleverna önskade därför att Västtrafik ska gå ihop med Värmlandstrafik. Då hade man sluppit problem med busstider, busskort och priser. Det existerande avtalet som finns är ungdomarna missnöjda med. De upplever att parterna motarbetar varandra när de tvingas byta bussar hela tiden.

”Vi bor nära gränsen och har vänner som bor i Säffle, var går inte Värmlandstrafik och Västtrafik ihop?”

Lagmansgymnasiet, Vara

De flesta av eleverna tyckte att bussar och tåg går alltför sällan och att det är mycket förseningar. Därför använder de inte kollektivtrafiken i någon större utsträckning utöver resorna till skolan, istället blir man skjutsad av föräldrar eller andra anhöriga.

De flesta får, om de slutar tidigt en dag, vänta en eller flera timmar på att en skolbuss ska gå hem. Detta gäller framför allt mellan Vara och Nossebro. De tycker också att förbindelsen mellan Nossebro och Grästorp borde utökas.

”I Nossebro finns ingen förbindelse till Grästorp. Till exempel min syster som spelar fotboll där måste alltid ha skjuts dit.”

Även helgtrafiken var något som diskuterades.

”Lite mer bussar och tåg på helger. Så att man kan ta sig runt, morsan bor i Skara och farsan i Le, det är svårt att få ihop det.”

”Nattbussar behövs, om man är på fest och inte kan ta sig hem. Eller tåg i alla fall. Så man kan komma hem senare, vid elva-tolvtiden.”

Önskemål om bättre förbindelser mellan Vara och Göteborg framfördes.

”Ja, nåt tåg från Göteborg. Om man varit på hockey kommer man bara till Herrljunga och då behöver man skjuts. Det är fyra mil till Vara.”

När det gällde Fritidskortet ansåg de allra flesta att det borde vara något billigare, samt gälla en eller två timmar tidigare än klockan 16.00. De berättade att de ofta slutar skolan tidigare än så och då är inte Fritidskortet giltigt.

Naturbruksgymnasiet, Dingle

Då många elever som studerar på skolan kommer från städer långt ifrån Dingle åker de ofta hem på helgerna. Därmed är Fritidskortet väldigt viktiga för många av eleverna. Eleverna diskuterade främst tiderna då Fritidskortet gäller.

”Ett problem när man åker långt. När jag slutar vid lunch på fredag vill jag komma hem tidigare, men då funkar inte Fritidskortet och då behöver man kontoladdningar och det tar mycket av studiebidraget varje månad. Ett förslag är att Fritidskortet börjar gälla vid 14 istället för 16. Det är inte många som slutar så sent på fredagar, särskilt inte på internatskolor.”

Många är beroende av föräldrar som skjutsar dem en bit eller hela vägen till skolan för att deras resor inte ska ta så lång tid som uppemot 3 h. För många elever innebär deras resor till skolan flera byten med långa väntetider mellan anslutningarna. De upplever att det är bristande information när bussar och tåg är försenade.

”Det är viktigt att bussarna funkar och kommer i tid. Det är vanligast att de kommer försent. Ibland måste man ha koll på deras hemsida för att se tidsförändringar. De borde skriva det på busskurerna eller i tidtabellerna. Det finns ingen digital informationstavla – det finns i Göteborg men inte häruppe. Budskap om att ersättningsbussar kommer när inte alltid fram, de vet inte alltid. Det borde komma fler ersättningsbussar, det är inte alltid föräldrar kan köra.”

Plusgymnasiet, Uddevalla

Eleverna berättade att de upplever priset på Fritidskortet väldigt högt.

”Vi pratade om det på lektionerna, Fritidskortet. Man har bara 1050 kronor så då blir det så dyrt och man har inte kvar så mycket sedan. Och när det bara gäller efter fyra...”

Många elever tyckte också att Fritidskortet bör gälla från klockan 14.00 istället för 16.00. När de slutar tidigt från skolan måste de vänta några timmar tills Fritidskortet blir giltigt.

Många ansåg att det borde satsas mer på kollektivtrafik för dem som bor ute på landsbygden. Särskilt de som åker åt Vänersborgshållet ville se en förändring.

”Det går inga bussar till oss ute på landet. Jag bor på gamla 44:an, de har byggt en ny motorväg. Där går bussarna hela tiden på motorvägen.”

Att det går få bussar från Uddevalla ut till landet, framför allt på helgerna, gör att det blir svårt för unga boendes i stan respektive på landet att umgås.

”Vi pratade om att det går så dåligt med bussar på helgen. Om det får en klockan tio och nästan klockan två så kanske man struntar i att åka in.”

Schillerska gymnasiet, Göteborg

I diskussionerna mellan elever och politiker kom förslag från eleverna om att ändra tiderna på Fritidskortet, att trängsel-skatten borde betala billigare kollektivtrafik, att zonindelningen borde ses över och att det hade känts tryggare om det fanns vakter eller poliser på bussarna och spårvagnarna nattetid.

Många av eleverna ansåg att busschaufförerna kör vårdslöst och för snabbt. Det är väldigt ofta förseningar och eleverna räknar oftast med cirka 10 minuters försening.

”Mycket är dåligt tyvärr. Bussarna är sena jämnt. Det känns inte tryggt att åka för busschaufförerna kör som idioter, det är ofta de håller på att krocka.”

”Man får alltid räkna med stopp och att man får vänta typ 10 min vid Chalmers och Brunnsparken. Jag förstår att det blir köer, men ingen försöker göra något åt det, man får räkna med att det tar 10 min extra.”

De ansåg att när kollektivtrafiken inte går enligt ordinarie tidtabell borde informationen om ersättningstrafiken bli bättre.

”Jag tycker det är jobbigt med ersättningsbussar och informationen, det är superdåligt, man får byta överallt, ersättningsbuss och spårvagn. Och ersättningsbussen vet inte alltid var den ska åka. Bygg om ett område i taget, inte allt samtidigt.”

Några nämner även kollektivtrafikens styrka:

”Jag tycker kollektivtrafiken är bra i Sverige, det är bara för att man inte har något att jämföra med. Jag kan alltid ta mig hem. Vi inser nog inte vilken bra kollektivtrafik vi har.”

Strömstad Gymnasium, Strömstad

Generellt var eleverna ganska missnöjda med hur kollektivtrafiken fungerar i Strömstad. Många uttryckte att det går för få bussar, både under vardagar och helger, vilket leder till att bilen används istället.

”Jag bor utanför stan, är beroende av bil eller buss. Det är ganska stort glapp mellan turerna på helgerna. Tre bussar på lördagar – då är det svårt att vara miljömedveten.”

Eleverna ansåg att det är problem med samarbetet mellan Västtrafik och Oslotrafikken. De har olika regler, vilket leder förvirring bland eleverna. Många av dem har helgjobb på Nordby Köpcenter och de berättade att de ibland tvingas ringa sina föräldrar för att bussar åkt ifrån dem eller att deras busskort inte fungerat på vissa bussar.

Det fanns också ett missnöje över att Västtrafik är ett regionalt bolag med alltför låg standard. Ungdomarna anser att regionen borde ställa högre krav på Västtrafik.

Ungdomarna är ganska överens – kollektivtrafiken måste bli billigare och mer attraktiv.

”Gör kollektivtrafiken billigare så att man inte behöver ta bilen. Det läggs mycket pengar på miljöområdet – gör så att det blir attraktivt med kollektivtrafiken.”

Allebergsgymnasiet, Falköping

Merparten av eleverna kom från Falköping med omnejd. Många lyfte att det går få nattbussar, både i staden och utanför. Vissa orter har inga bussförbindelser alls.

”Trafiken måste fungera bättre, bli fler turer helger och kvällar. På kvällarna vill man kunna gå ut med kompisar men man kan inte alltid ta sig hem om inte föräldrarna hämtar.”

Det fördes diskussion mellan elever och politiker om eleverna helst vill se fler bussar eller bättre bussar. Alla föredrog fler turer framför bättre bussar.

Kultur och fritid

Elever och politiker pratade om vad de unga anser är kultur och vad som skulle få ungdomar att ta del av mer kultur. De pratade även om ungas livsstil idag och vad för aktiviteter och evenemang de efterfrågar på orten eller i regionen.

- ▶ De allra flesta uppgav att de inte känner att regionens kultursatsningar har dem som målgrupp, utan att dessa riktar sig till en äldre publik.
- ▶ Överlag ansågs marknadsföringen av regionens kulturutbud vara obefintlig. Skulle det göras några kultursatsningar som intresserat unga skulle de inte känna till dem. Eleverna efterfrågade till exempel affischering på skolorna och evenemangsmarknadsföring via facebook.
- ▶ Samlingsplatser för unga är något som efterfrågades stort. Formerna för sådana samlingsplatser skiljer sig något åt; det skulle exempelvis kunna vara kulturhus, kulturcaféer eller "ungdomsgårdar" som riktar sig särskilt till gymnasieungdomar och inte elever i grundskolan.

Gullmarsgymnasiet, Lysekil

Eleverna ansåg att det finns alldeles för lite att sysselsätta sig med som ung i Lysekil.

"De tycker att vi ungdomar sitter för mycket inne, men de kan inte klaga på oss eftersom det inte finns något att göra."

De eftersöker aktiviteter som är riktade till unga. De menar att det utbud som finns idag inte intresserar dem.

"Borde anpassa till ungdomar så att det blir sådant man är intresserad av. Alltså aktiviteter som ungdomar tycker om. Inte opera."

Eleverna önskar att aktivt få ta del av och utöva kultur. Till exempel att ha musikproduktionsworkshops eller skateboardparker:

"Om man fixar såna som är bra på musik, producenter och sånt. Som kan hjälpa ungdomar, visa och lära. Visst finns det lokaler. Men man behöver någon som kan och vet hur man gör."

En annan elev fyller i: "Det blir nog lättare om man har någon som kan det och då får man mer mod att våga göra något. Man vet inte vart man ska börja."

"Men en skateboardpark, det är många som håller på med det också. Det finns inga vuxna som håller på med det så det blir inget av det."

Något som i princip alla önskade är samlingsplatser för unga. Den fritidsgård som finns i Lysekil är riktad mot årskurs 7-9, och de skulle vilja att det fanns något för dem som går på gymnasiet och som inte utövar sport.

"När man var liten kanske det räckte med en

ungdomsgård, men nu vill man göra något. Mera aktiviteter som är anpassade till ungdomar."

Förslag på vad det skulle kunna vara är någon form av kvälls- och kulturcafé, festival med unga, lokala band och filmfestival med reducerade priser.

GTI Gymnasium, Göteborg

Eleverna menade att det som traditionellt inkluderas i kulturbegreppet måste vidgas, då det finns en risk att det utbud som finns inte passar alla. De menade att det är viktigt att satsa på det som folk tycker om att göra.

"Operan och grejer kanske inte har så mycket besökare, jag tycker då att man ska lägga pengar på annat."

Just Göteborgsoperan kom på tal flera gånger under samtalen, och i stort sett alla ungdomar ansåg att det är en plats för äldre. De trodde inte att någon i deras generation skulle gå dit - de går hellre på bio. Men många av eleverna menade att bio är ett kostsamt nöje och önskade att det skulle vara billigare att göra ett biobesök. Vissa av eleverna tyckte att regionen borde satsas mer på populärkultur, istället för att som idag satsa på klassisk musik. Festivaler lyftes som något de tyckte vore bra att satsa på. I nuläget finns få festivaler i Göteborg, och till dessa är biljetterna väldigt dyra.

Samlingsplatser är något som efterfrågades av eleverna. Några ansåg att bibliotek är en bra sådan.

"Om man har en uppgift i skolan och man ska låna en bok är det bra. Men det är inte bara 'ett bibliotek', utan även en mötesplats där det finns datorer, man kan lyssna på musik, spela spel och finns studieplatser. Det är bra."

Fritidsgårdens funktion som mötesplats nämndes, de allra flesta tyckte att det är bra att dessa finns.

"Jag tycker det borde vara standard att varje stadsdel har en fritidsgård. Att det finns någonstans att ta vägen."

Karlbergsgymnasiet, Åmål

Eleverna menade att de gärna tagit del av kultur, om den varit riktad till dem. Några elever föreslog att de borde gå på teater med skolan, samt att de gemensamt borde åka till Göteborgsoperan.

"Jag kan tycka att många teaterföreställningar är för 50-60-åringar. Gör något för ungdomar, som lockar intresset, de kan ju få ett intresse för kultur om de ser något bra."

En elev hade tankar kring kultur och fritid kontra skadegörelse, och manade till att politiker ska lyssna mer till ungdomar och vad de själva anser är roligt att göra på fritiden.

"Det finns ju inget, man vill ha saker att göra på helgerna, det är inte så konstigt med skadegörelse och så då, istället för att vara ute på stan och sparka ner folk. Man vill ju göra roliga saker, men det är inte alltid så lätt. Man borde diskutera mer vad man ska göra med budgetar, skicka frågor till skolorna. Fråga grupper av ungdomar. Politiker kanske har många idéer som vi inte tycker är så kul."

Väldigt många av eleverna saknade Kulturfestivalen som tidigare arrangerades i Åmål, men som nu har lagts ner.

”Då kunde man umgås, prata med vänner och klasskamrater. Musik och matställen och karuseller.”

”Det var det enda som hände i Åmål som var värt att se framemot.”

Även andra typer av mötesplatser är något som eftersöks.

”Det behövs fler mötesplatser i stan! Fler möjligheter för att göra grejer på kvällarna.”

”Det finns inte speciellt mycket att göra här. Fritidsgården är till för de yngre. Borde finnas något för oss som är runt 18 också. ”Huset”, fritidsgården, där kan man inte göra så mycket. Vi som är lite äldre vill ha ett café där vi bara kan umgås. Fika och så. Som är billigare, med tanke på det lilla studiebidrag vi får.”

Lagmangymnasiet, Vara

Eleverna ansåg att musik, sport, fritidsgårdar, teater, dans, skateboard, communities på internet, bloggar, tv-spel, datorspel, bio och film var kultur. De uttryckte att kulturutbudet i Vara var brett och att det fanns något för de flesta. Många av eleverna hade gått på musikskolan och ansåg att det var nödvändigt att ha den kvar.

De flesta var väldigt stolta över Konserthuset i Vara:

”Jag blev förvånad över att ett av mina favoritband kom till Vara. Det är bra bredd här i Vara. Jag går inte så mycket i Vara, det är mest föräldrar som går. Det är väldigt omtyckt vad jag hört. Konserthuset är en bra satsning och bra att det ligger i anslutning till skolan. Det kan dra hit lite större artister jämfört med andra mindre städer.”

De påpekade att det är viktigt att satsa på ett rikt kulturliv i regionen för att främja social samvaro och förebygga vandalisering.

”Många ungdomar måste ha något att göra. Det är bra för det sociala, det minskar vandalisering. Om man inte har något att göra så hittar man på något, exempelvis förstör. Med kultur som lockar kan man minska det. De flesta driver sig själva genom att göra till exempel sport, men vissa behöver annat som driver dem.”

Naturbruksgymnasiet, Dingle

Eleverna berättade att det mesta är kultur för dem, så som teater, film, konserter, historia, religion, folkets hus, traditioner, musik, mat och internet. Men även saker som rör deras intressen så som rodeos, djurshower och bilar.

Eleverna menade att begreppet kultur inte låter så inspirerande för dem, utan gammalt och tråkigt. De ansåg att om kulturutbudet hade utgått från ungas önskemål och skapats i samverkan med dem hade fler lockats att ta del av kulturutbudet.

De påpekade att de flesta konserter och teatrar finns i Göteborg, och att de sällan tar sig dit – både för att utbudet inte är anpassat till deras målgrupp samt att det är lång väg att ta sig.

Plusgymnasiet, Uddevalla

Bland Plusgymnasiets elever diskuterades kulturutbudet. De ansåg att det hänsyn inte tas till ungdomars kulturpreferenser.

”De smällde upp en stenkonstruktion och sa att det var en kultursak. Istället för att satsa på ungdomar. De har råd att sätta upp en sten.”

”Ungdomar är inte prioriterade, det är mest för de äldre.”

Göteborgsoperans utbud kom på tal som ett exempel där de inte upplevde sig vara målgruppen.

”Det är inte operan i sig som är problemet. Den jag var på var okej, utan det beror på vad som spelas upp.”

”Ha mindre opera! Ha mer modernt. Vi är inte riktigt vana vid den musiken. Nu är det mest äldre som vill gå.”

Detsamma gällde Bohusläns museum, eleverna uttryckte att utställningarna är tråkiga och ointressanta för dem.

”Här är bara massa träbitar.”

Några önskade ett Bohusläns museum som riktar in sig på saker de är intresserade av, så som äldre musik.

Det diskuterades hur unga kan nås av det kulturutbud som finns. Eleverna upplevde att de inte riktigt vet vad regionen erbjuder. Kritiken som lyftes var att *”de förutsätter att folk vet”*. Eleverna saknade marknadsföring som lockar unga. Förslag var flaschigare och mer tilltalande affischer som gärna skulle kunna sättas upp på skolorna. Några föreslår marknadsföring via facebook, men då måste den vara riktad till deras målgrupp för att fungera.

”Är den riktad bara till vår målgrupp så läser vi den men är den även riktad till äldre så kommer vi inte kolla den.”

Eleverna efterfrågade samlingsplatser som gymnasieungdomar tilltalas av. De förklarade att de inte får gå på krogen, och att fritidsgårdarna riktar sig till elever som går årskurs 7-9. Ett förslag var att rusta upp Folkets park i Uddevalla till att bli en plats för dem, och andra, att samlas på.

”Det behöver inte bara vara för oss som är 17. Men ett ställe där folk inte sitter och super.”

En jämförelse med Malmö nämndes:

”Jag var där och det var café, restaurang, picknick och så kommer man hit och så är det ett blått hus med inslagna fönster. Och ser ut som det inte varit öppet på 50 år. Skulle man inte kunna fixa till det och sätta in lite blommor och få dit band?”

Schillerska gymnasiet, Göteborg

På Schillerska gymnasiet var en het fråga bland eleverna studentflaken vara eller icke vara. De menade att studentflaken är kultur för dem och många oroade sig över att de i framtiden kommer att förbjudas.

De flesta av eleverna önskade mer samlingsplatser där de kan träffas och umgås. De fritidsgårdar som finns har dåliga öppettider och ont om plats för att uppfylla alla önskningar om aktiviteter. Vidare hade några elever en önskan om att det ska finnas samlingsplatser där mångkulturen kan mötas. De menar att alla inte söker sig till en fritidsgård, och att det är viktigt att det finns en plats för alla som söker gemenskap. Andra samlingsplatser är gemenskap är grillplatser, fler platser för sport och lokala band.

Eleverna tyckte även att regionens befintliga kulturutbud kostar för mycket, och önskade fler studentrabatter.

Göteborgs 400-årsjubileum kom på tal. Stora evenemang verkar inte vara det som eleverna lockas av.

”Jag tycker man ska spara pengar, jag vet inte till vad men till vettiga saker. Tycker inte man ska slösa. Att kändisar får massa betalt för att uppträda när staden fyller år tycker jag inte är bra.”

En annan elev fyller i:

”Jag tycker vi ska bygga billiga bostäder. Att folk kan bo är viktigare än att fira en fin stad.”

Strömstad Gymnasium, Strömstad

På frågan vad kultur är för dem svarade eleverna att det inkluderar ett brett spektra, allt från musik till traditioner. Sådant som man gör, och sådant som kommer från olika kulturer.

Strömstad är levande på sommaren, ansåg de flesta, men resten av året satsas det väldigt på kultur och ungdomar. Några kallar Strömstad en ”turistkultur”. De menade att man inte flyttar någonstans bara för arbete och bostad, utan att orten också behöver erbjuda något att göra. Eleverna saknade ställen för ungdomar under 18 år att gå ut på och samlas kring.

”Just i Strömstad finns det hyfsat litet utbud av kultur, eftersom det är finns så litet utbud är några huvudgrejer man håller på med. Vill man göra idrotter finns det möjlighet att elitsatsa, men det finns inget som man kan hitta på om man vill ha något kul en kväll.”

”Det finns saker att göra på skoltid, men efter skolan finns inget ställe att spela teater eller repa på.”

Några av förslagen som kommer upp är konserter med house-musik och/eller dj:s, replokaler, skejtpark och grafittiväggar. Många av dem efterfrågar även en bowlinghall.

Ällebergsgymnasiet

Eleverna talade om kultur som musik, teater, bio och andra saker man kan ägna sig åt på sin fritid. Nästan alla var överens om att det fanns ett dåligt utbud med aktiviteter i Falköping. De önskade en mer levande stad med fler affärer, samt caféer med längre öppettider.

Många tog upp musik som ett intresse och att de gillar att gå på konserter. Uppfattningen var att det fanns för lite av detta i Falköping. Eleverna sa att det fanns många lokala band, men ingen plats för dem att spela. Istället var de av uppfattningen att de mest kom dansband utifrån till staden, något som de inte tyckte var särskilt intressant att ta del av.

De hade även en diskussion om utbud, tillgänglighet och information. Eleverna upplevde att om det någon gång hände något i Falköping gick ofta information dem förbi. De ansåg att det borde affischeras på skolorna, ske marknadsföring på skolans hemsida samt via facebook. Eleverna föreslog även att turnerande teaterföreställningar borde ha miniuppsättningar i skolorna, så att de fick ett smakprov på vad sådana kan innehålla.

Vård och hälsa

Elever och politiker pratade om hur regionens hälso- och sjukvård fungerar för dem. Fokus låg framför allt på ungdomsmottagningarna, men även folkhälsa, tandvård, och sjukhus och vårdcentralen diskuterades.

- ▶ I princip alla efterfrågade fler drop in-tider på ungdomsmottagningarna. Drop in-tider är något som föredras framför bokade tider, men drop in-tiderna är få – oftast en dag per vecka och då under några få timmar. Till exempel ville de kunna besöka ungdomsmottagningen för att kunna hämta dagen efter-piller eller om de plötsligt känner sig oroliga över något.
- ▶ Telefontiderna för bokning på ungdomsmottagningen ansågs vara alltför få, och de som finns ligger under skoltid. Det innebär att eleverna måste gå ifrån på lektionstid för att kunna boka tid för besök.
- ▶ Flera tog upp att ungdomsmottagningarna bryter mot tystnadsplikten. Att brev har skickats hem till dem som föräldrar har öppnat, eller att det av personal sagts att de ska kontakta deras föräldrar.
- ▶ De ungdomar som bor på mindre orter berättade att specialisttandvård är ett bekymmer för dem. De som har tandställning måste åka långa sträckor till andra orter för att kunna få hjälp med denna. Detta innebär att de missar hela skoldagar.

Gullmarsgymnasiet, Lysekil

Många av eleverna uttryckte att det är dålig service på Lysekils sjukhus, att det är långa väntetider och att de inte förstår läkarna på grund av språket.

”När jag har varit uppe på sjukhuset i Lysekil förstår man inte alltid vad dom säger, otrevliga läkare. Bytt till Läkarhuset och det är väldigt mycket bättre.”

De upplever det också långt mellan sjukhusen i regionen:

”Om det händer något akut måste man åka till NÄL. Röntgen finns i Lysekil och sen måste man åka till Uddevalla. Om det är akut måste man åka till ett sjukhus för att komma till ett annat.”

Om de är i behov av specialisttandvård så måste de åka till Uddevalla, vilket flera elever tyckte är för långt. De som har tandställning missar mycket värdefull lektionstid på grund av detta.

Eleverna var helt eniga om att deras skolmat är under all kritik. De tycker att den har blivit sämre sedan deras nya skola byggdes och att politikerna sagt att det är en besparingsfråga.

”I dag när jag åt soppa och fyra mackor, men blev inte mätt. Ingen näring i maten. Vi har ju pratat med kommunen men de har inga pengar så vi måste spara. Man orkar ingenting när man inte får näringsrik mat.”

GTI Gymnasium, Göteborg

Generellt var eleverna missnöjda med öppettiderna på ungdomsmottagningarna. De upplevde även problem med tystnadsplikten. Flera hade upplevt att det skickats hem provsvar som föräldrarna då har kunnat upptäcka.

”Varje gång man går till ungdomsmottagningen säger dom att de ska skicka en rapport hem. Det borde man ta bort.”

”Ibland kommer det ett brev hem om det är något allvarligt.”

”Till mig har man sagt att de ska kontakta mina föräldrar.”

Det var även många som ansåg att det var alldeles för långa väntetider på sjukhusen. Många berättade om när de själva eller anhöriga fått vänta flera timmar på akutmottagningarna.

”När mitt ansikte svullnade upp och jag åkte till akuten tog det åtta timmar innan jag fick träffa någon. Men jag fick mitt ärende uppskjutet hela tiden, kösystemet fungerade inte.”

När det gäller tandvården så var de få av dem som visste hur länge tandvården var kostnadsfri. Det var även många som klagade på svårigheterna att få tandreglering och att det är godtyckligt från klinik till klinik om man ska få det eller inte.

Karlbergsgymnasiet, Åmål

Eleverna kom både från Säffle och Åmål och besöker därför olika vårdinrättningar. Många hänvisades till Trollhättan (NÄL), medan andra åkte till Karlstad. I vissa fall var det även aktuellt att åka till Säffle. De flesta tyckte att resorna var alltför långa.

När det gällde ungdomsmottagningarna var eleverna överens om att de fungerade bra när man väl kom dit, men problemet var att telefon- och öppettider låg under skoltid. Detta betyder att de är tvungna att ta ledigt från skolan för att kunna ringa eller göra ett besök. De eftersökte även fler drop in-tider:

”Den dagen man har öppen mottagning från 14-18 är det alltid jättelång kö och man får vänta i timmar.”

Det berättades att det framför allt är tjejer som känner sig bekväma med att gå till ungdomsmottagningen, de få killar som går dit är ofta i relation med en tjej. Det föreslogs att det borde finnas en särskild ”killtid”, då endast killar skulle få gå dit.

Eleverna föreslog även att det borde finnas dagen efter-piller att hämta gratis hos sjuksköterskan på skolan. ”

När det gällde tandvården lyftes bland annat att det är långt att åka om man behöver få hjälp med sin tandställning:

”Varför måste man åka ändå till Vänersborg för att få en liten skruv tilldragen om något händer med tandställningen?”

Lagmansgymnasiet, Vara

När eleverna talade kring temat vård och hälsa var vikten av god sjukvård och att man får hjälp när man behöver mycket centralt. Några uttryckte sitt missnöje med långa väntetider - har man bokat en tid så vill man inte sitta i väntrummet i en halvtimme och vänta utan att den bokade tid ska gälla.

Ungdomsmottagningen var ett ämne som det samtalades mycket kring. Många ansåg att det var för dåliga öppettider och önskade att dessa skulle utökas.

”Det är öppet för lite. Finns bara öppet en dag i veckan och då kanske man inte kan.”

Eleverna tog även upp placeringen av ungdomsmottagningen i Vara.

”I Vara är mottagningen i centrum, vilket kan vara både en fördel och nackdel, men man kanske inte vil att ska se mig gå dit. Jag ser hellre att den ligger vid vårdcentralen.”

Ett önskemål var att man skulle besöka ungdomsmottagningen mer med skolan så att alla vet var den ligger och att det inte känns nytt och främmande när man senare ska besöka den. Även att ungdomsmottagningen skulle komma och besöka skolorna var ett önskemål.

Det pratas även om vikten av kuratorer på skolan.

”Jag tycker man ska investera mer i kuratorer på skolan. Man kanske drar sig för att söka psykolog utanför skolan. Bra att det finns på skolan där vi är så många timmar om dagen.”

Naturbruksgymnasiet, Dingle

De allra flesta av eleverna ansåg att närsjukhusen borde finnas kvar.

”Jag är besviken på att intensivvården i Uddevalla togs bort och lades till NÄL. Varför fick inte en sådan avdelning vara kvar? Då hade ju många liv kunna räddas?”

Få av eleverna var medvetna om skillnaden mellan vårdcentralen och de vårdinrättningar som finns vid närsjukhusen. Dessutom levde många i tron att man inte har rätt att gå till vilken vårdcentral man vill.

Naturbruksgymnasiet är en regional skola där många bor på internat vid skolan. Skolsköterskan har bara mottagning en dag i veckan, något samtliga elever ansåg vara alldeles för lite. Särskilt då saknar anhöriga i närheten som kan råda dem vid olyckshändelser och sjukdomar.

Plusgymnasiet, Uddevalla

Eleverna uttryckte att ungdomsmottagningarna har för få drop in- och telefontider. Tiderna ligger under skoltid vilket gör att de har svårt att ringa och/eller gå från skolan för att besöka.

”På ungdomsmottagningarna är det dåliga öppettider. Det är ofta stängt, de är på lunch och det går nästan

aldrig att ringa dem. Vi har tur med vårt schema med långa raster. Det är inte öppet så ofta. De har öppet mest på skoltid när man är i skolan. Man vill inte få ogiltig frånvaro bara för att gå till ungdomsmottagningen. Det finns inga kvällstider.”

Ett stort problem är att Uddevalla är en drogtät stad, och många ansåg att det drogförebyggande arbetet borde bli bättre.

”Det är mycket droger i Uddevalla. Det är mycket partydroger, det är vanligt. Ingen aning vad polisen gör.”

”Ja, det kommer från Oslo, sen stannar det här och går vidare till Göteborg. Det är billigt här. Det är mycket lättare att få tag på röka än sprit.”

”Uddevalla är den tredje drogtätaste staden i Sverige. Det är många som tar droger och sen har på sig keps och solglasögon på lektionen och då märker lärarna det inte. Synen på droger är inte så seriös, man tar det inte så allvarligt. Folk vet att det är farligt, men det är så lättillgängligt.”

Schillerska gymnasiet, Göteborg

På Schillerska Gymnasiet fördes mycket diskussion kring privata/offentliga sjukhus. Vissa elever var för privata vårdinrättningar, medan andra var emot.

Många av dem klagade på långa väntetider inom tandvården. Men tyckte att det fungerade bra när man väl var där.

”Vi blir bara kallade en gång per år. Har man istället värk får man stå i kö och vänta länge.”

När det gällde ungdomsmottagningarna ansågs öppettiderna vara för dåliga. Mottagningarna är öppna när de går i skolan, men stängda när skolorna slutat. De föreslog även att ungdomsmottagningen borde ha helgöppet.

”Helgerna borde det vara öppet för då kan det hända grejer och då borde de ha öppet. De borde också ha öppet någon extra timma om kvällarna.”

Det lyftes också att ungdomsmottagningen är en ”tjejjrej” och några föreslog att det borde arbeta fler killar på ungdomsmottagningarna.

”Mest tjejer som jobbar där och då kan det vara svårt att säga det man vill säga. Jag tycker att det ska vara killar som jobbar där också.”

Det pratades också en del om att rökning är vanligt bland eleverna på skolan.

”Man får inte hjälp att sluta röka, man får inte köpa nikotintuggummin- eller tabletter och liknande om man inte är 18 år.” Förslag om att sjuksköterskan på skolan borde dela ut sådant kom upp.

Strömstad Gymnasium, Strömstad

I Strömstad finns två vårdcentraler, varav en, Vårdcentralen Strömstad, har lokaler i sjukhuset. Denna ansågs ha bristande service och kvalitet av eleverna. Det visade sig att de inte riktigt hade klart för sig gränsen mellan vårdcentralen och sjukhusets verksamhet. Många levde också i tron att man inte har rätt att gå till vilken vårdcentral man vill.

”Är man skriven på en vårdcentral men inte vet vilken man är skriven vid så skickar de tillbaka en till den vårdcentral man är skriver vid – detta även om man är akut sjuk.”

Generellt ansåg eleverna att närsjukhusen borde finnas kvar.

Ungdomsmottagningen ansågs ha för få drop in-tider, då det i dagsläget bara är öppet för drop in mellan 14-18 på måndagar. Önskvärt enligt eleverna vore en timmas drop in-tid/dag.

”Ibland känns det som om folk inte vill boka en tid utan vill göra det som en spontangrej efter skolan.”

”Det är bra att man kan komma på drop in, tänk om man behöver dagen efter-piller? Då kan man inte beställa en tid och vänta några dagar.”

Eleverna berättade även om bekymmer med tandvården – de måste åka långt för specialistvård.

”Den enklaste justering kan inte ske hos ortens tandläkare utan man måste resa till närmaste specialist.”

Ällebergsgymnasiet, Falköping

Ett stort antal av ungdomarna klagade över dåligt mottagande på vårdcentraler och sjukhus. De upplevde att om de inte kommer tillsammans med sina föräldrar blir de inte tagna på allvar.

”Det är dåligt här i stan, man blir förhörd typ. De vill inte att man ska komma. De är snabba med att bestämma att de inte kan göra något.”

”Vill man att något ska hända måste man ha föräldrar som ligger på och tjötar.”

”De har mindre respekt för ungdomar. De vet inte riktigt vad de säger, se sätter sig över oss 'du mår bra' ungefär. Om föräldrar är med är det bättre. Folk undviker att gå till vårdcentralen.”

Vissa av eleverna tyckte att det är svårt att veta när de ska åka till Skövdes sjukhus istället för en vårdcentral i Falköping.

Många av dem hade besökt ungdomsmottagningen och det var nästan lika många som tyckte att den har för dåligt med öppettider. Bland annat har den bara öppet under skoltid, och inte kvällstid och under sommarlovet.

”Det är väldigt dåliga öppettider, och stängt helger och på sommaren. Det är ju då man behöver den som mest.”

Dessutom ansåg eleverna att sekretessen brister på ungdomsmottagningen:

”Det fungerar inte med sekretessen. Det är ett fall med p-piller där de ringde hem till föräldrarna. Det var också en utländsk tjej som skulle göra abort men så fick föräldrarna reda på det genom ungdomsmottagningen.”